

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının 2018 Öğretmen Yetiştirme Programı Seçmeli Ders Tercihleri¹

Sercan BURSA¹, Arife Figen ERSOY²

¹Araş. Gör. Dr., Anadolu Üniversitesi, sercanbursa@anadolu.edu.tr

²Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, arife@anadolu.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 10.02.2020

Kabul Tarihi/Accepted: 27.05.2020

e-Yayın/e-Printed:19.06.2020

DOI: <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.2020.140>

ÖZ

Sosyal Bilgiler, çok sayıda sosyal bilim disiplininin içerik ve yöntemlerini kendi eğitsel amaçları doğrultusunda kullanan bir derstir. Sosyal Bilgiler dersi, ilkokul 4. sınıf ile ortaokul 5, 6 ve 7. sınıf öğretim programlarında bir ders olarak yer almaktadır. 4 yıl süren Sosyal Bilgiler öğretmeni yetiştirme süreci, temel çerçevesi Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenmiş olan öğretmen yetiştirme programları doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Bu süreç 2018 yılından itibaren Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı doğrultusunda ilerlemektedir. Bu program öğretmen adaylarının almaları gereken zorunlu dersleri vermekle beraber 4 yıl boyunca almaları gereken seçmeli dersleri de bir liste olarak sunmaktadır. Seçmeli dersler; meslek bilgisi, genel kültür ve alan eğitimi olmak üzere 3 kategori altında toplanmaktadır. Bölümlerde bu derslerden hangilerinin açılacağı, eğitim fakültelerinde yer alan paydaşlara bırakılmıştır. Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının seçmeli ders havuzundaki derslerden hangilerini daha gerekli gördüklerini ve hangi derslerin açılmasını istediklerini ortaya çıkarmaktır. Nicel araştırma modellerinden biri olan tarama araştırması olarak gerçekleştirilen bu çalışmanın verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan anket kullanılarak yedi farklı üniversitede yer alan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından toplanmıştır. Araştırmanın verileri frekans dağılımları ve ki-kare testi yardımıyla analiz edilmiştir. Bu çalışmanın ardından Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmen yetiştirme programında hangi seçmeli derslerin yer almasını istediklerine ve bu derslerden hangilerini daha gerekli gördüklerine ulaşılmıştır. Ayrıca görüşlerinin öğrenim gördükleri üniversiteye ve cinsiyete göre farklılaşma durumlarına ulaşılmıştır. Çalışmada fakültelerde seçmeli derslerin açılması sırasında öğrenci görüş ve ihtiyaçlarının da göz önünde bulundurulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yetiştirme, sosyal bilgiler, seçmeli ders, öğretmen adayı

Social Studies Pre-Service Teachers Elective Course Preferences In 2018 Teacher Training Program

ABSTRACT

Social Studies course takes place as a course in 4th to 7th grade primary and secondary school curricula. The 4-year Social Studies teacher training process is carried out in line with the teacher training programs whose basic framework is determined by the Council of Higher Education. In addition to compulsory courses, 2018 program offers a list of elective courses that pre-service teachers must take for 4 years. Elective courses are divided into 3 categories as teaching knowledge, general knowledge and field education. However, it is seen that which of these courses will be opened in the departments is left to the stakeholders in education faculties. This study aims to determine the elective courses that the pre-service teachers consider more necessary and the courses they want to open. The data of this study, which was conducted as survey research, was collected from the social studies preservice teachers at seven different universities by using the questionnaire prepared by the researchers. The data of the research were analyzed with the help of frequency distributions and chi-square test. Following this study, it has been reached to the elective courses that the Social Studies pre-service teachers deem necessary and which elective courses they want to take. In addition, the differentiation status of these views according to university and gender variables were reached. Following the study, it is suggested that students' opinions and needs should be taken into consideration during the opening of elective courses in faculties.

Keywords: Teacher training, social studies, elective course, preservice teacher

1. GİRİŞ

Öğretmenler, bir öğretim sürecinin temel yapı taşlarından biridir. Öğretmenler öğrencilerin eğitim amaçlarını kazanabilmeleri için öğrenme-öğretme sürecini yönlendiren, sınıf içi ve dışı ortamları hazırlayan, gerekli materyal ve öğretim tekniklerini işe koşan ve öğrencilerin kazanımlarını değerlendiren ana aktördür. Bu

¹ Bu çalışma 7-9 Kasım 2019 tarihinde düzenlenen 8. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

nedenle, öğrenme ve öğretme sürecinin doğru ilerlemesi için öğretmenlerin sahip olduğu yeterlik ve deneyimler çok önem taşır. Alanyazında öğretmenlerin yeterliklerinin öğrencilerinin yeterliklerini ve başarısını doğrudan etkilediğine ilişkin birçok araştırma sonucu bulunmaktadır (International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), 2019; Hattie, 2003; Tschannen- Moran & Barr, 2004; Stronge 2002; Wayne, & Youngs, 2003).

Öğretmenlerin yeterliklerine ilişkin yapılan pek çok çalışmada öğretmenlerin mesleki ve kişisel yeterliğe sahip olması beklenmektedir (MEB, 2006). Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2017) tarafından öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri mesleki bilgi, mesleki beceri ile değer ve tutumlar olarak belirlenmiştir. Mesleki bilgi; alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi ve mevzuat bilgisi şeklindedir. Mesleki beceriler ise, eğitim ve öğretimi planlama, öğrenme ortamları oluşturma, öğrenme ve öğretme sürecini yönetme, ölçme ve değerlendirme alt yeterliklerinden oluşur. Öğretmenlerin tutum ve değerleri, milli, manevi ve evrensel değerler, öğrenciye yaklaşım, iletişim ve işbirliği, kişisel ve mesleki gelişim alt yeterliklerini kapsamaktadır.

Öğretmenlerin yeterlikleri kazanmalarında hizmet öncesi eğitim kurumları olan üniversitelere ve eğitim fakültelerine büyük sorumluluk düşmektedir. MEB (2017a) üniversitelerin öğretmen yetiştirmeye yönelik programlarının düzenlenmesinde zorunlu ve seçmeli derslerin ve ders içeriklerinin düzenlenmesinde, fakülte-okul işbirliğinin sağlanmasında, öğrenme ortamları ve materyallerinin düzenlenmesinde bu yeterlikler çerçevesinin temel alınmasını önermiştir. Öğretmen yetiştirme genel yeterliklerinin yanı sıra her öğretim alanına özgü yeterliklere de yer verilmesi öğretmen eğitimi için gerekli görülmektedir. Bu doğrultuda MEB tarafından sosyal bilgiler öğretmenliği özel alan yeterlikleri (2017b) ile Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) (2019) ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Genel ve Alan Yeterlilikleri yayınlanmıştır (MEB, 2019).

İlkokul 4. sınıftan başlayarak 7. sınıfa kadar devam eden sosyal bilgiler eğitiminin temel amacı, etkili vatandaşlar yetiştirmektir. Bu ders, öğrencilerin etkili birer vatandaş olmalarını, sosyal ve siyasal yaşam bilincini kazanmalarını sağlamak amacıyla sosyal bilimlerden elde edilen bilgilerin öğrencilerin düzeyine uygun olarak ele alındığı bir öğretim alanıdır. Bu kapsamda sosyal bilgiler tarih, coğrafya, sosyoloji, antropoloji, psikoloji gibi birçok sosyal bilimi disiplinlerarası anlayışla işleyerek öğrencilerin sosyal ve siyasal olayları çok yönlü düşünmesi ve kavramasını sağlar (Sinnema, 2004). Sosyal yaşamla yakından ilişkili olan bu ders, birçok bilgi, beceri ve değeri içeren kapsamlı bir içerik ve yapıya sahiptir. Sosyal bilgiler öğretmenleri de öğretimini yapacakları bu ders için gerekli bilgi, beceri ve mesleki yeterliklerle donanımlı olmalıdır. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmen eğitimi programlarında bu kapsamı taşıyacak şekilde genel kültürden, sosyal bilimlerden, kişisel gelişim alanlarına ve mesleki gelişim konulara değin çok farklı ders çeşitlerine yer verilmelidir (Darling-Hammond, 2006; Witayangkoon, 1990; Zhao vd., 2007). Bu derslerin bir kısmı zorunlu bir kısmı ise seçmeli olarak verilebilir.

Türkiye’de öğretmen yetiştirme süreci 1982 yılından itibaren üniversitelere devredilmiştir. Üniversitelerin öğretmen yetiştirme sürecinde temel aldıkları lisans programları ise 1997, 2006 ve 2009 yıllarında düzenlemeye tabi tutulmuştur. Bu düzenlemeler doğrultusunda en köklü değişiklikler 1997 yılında yapılmıştır. Sekiz yıllık eğitime geçişin yaşandığı bu dönemde bazı lisans programları kapatılmış, bazıları ise yeni açılmıştır. Açılan bu programlardan biri de sosyal bilgiler öğretmenliğidir. 1998 yılından itibaren üniversitelerde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı açılmış ve sosyal bilgiler öğretmenleri de Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı (SBÖYP) doğrultusunda yetiştirilmeye başlanmıştır. Bu programda, mümkün olduğunca seçmeli derslere yer verilmiştir. Bu programda seçmeli derslere yer verilmesi ve amacı şu şekilde açıklanmıştır (YÖK, 1998, s.8):

Öğretmen adaylarının kendi ilgi, ihtiyaç ve becerileri doğrultusunda asıl alanları dışındaki dersleri alabilmeleri sağlanmıştır. Bu şekilde öğretmen adaylarının, sınırlı da olsa kendilerinin belirleyeceği bir veya birkaç alanda bilgi ve beceri sahibi olmasının yararlı olacağı düşünülmüştür. Seçmeli dersler yoluyla, modern üniversite anlayışında önemli bir yer tutan genel kültürün öğretmen adaylarında oluşturulmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Ayrıca 1998 SBÖYP’de “*Programda mümkün olduğu ölçüde seçmeli ders için yer ayrılmıştır. Öğrencilerin kendi alanı dışındaki ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda seçmeli dersleri diğer bölümlerden almaları sağlanmalıdır. Ancak zorunlu hallerde seçmeli derslerden en fazla ikisi bölüm içinde verilebilir* (YÖK, 1998, s.9)” denilerek öğretmen adaylarının

seçmeli dersleri seçme olanağı sağlanmıştır. Bu program üzerinde 2006 ve 2009 yıllarında programla ilgili bazı düzenlemeler yapılmıştır. SBÖYP son olarak 2018 yılında önemli bir düzenlemeye tabi tutulmuştur. Tüm bu programlarda Alan Bilgisi, Meslek Bilgisi ve Genel Kültür zorunlu derslerinin yanı sıra seçmeli dersler yer almaktadır. Seçmeli ders, YÖK (2017) tarafından şu şekilde tanımlanmaktadır: “Zorunlu dersler dışında öğrencinin alan içinden ve/veya alan dışından isteği doğrultusunda aldığı derstir”. SBÖYP’de 2018 yılında yapılan düzenlemelerin önemli bir kısmı seçmeli dersler ile ilgilidir. Seçmeli derslere ilişki yapılan düzenlemelerin birçok gerekçesi bulunmaktadır. Bu gerekçelerin en önemlilerinden biri lisans programlarının Bologna sürecine uyumlu hale getirilmesidir (Sağdıç, 2018). YÖK öğretmen yetiştirme lisans programları belgesinde bu gerekçe şu şekilde ifade edilmektedir (YÖK, 2018, s.12):

Bologna süreci kapsamında müfredatta en az %25 oranında seçmeli derslere yer verilmesi gerekli olup her ne kadar öğretmen yetiştirme programlarında söz konusu seçmeli dersler yer almakla birlikte, giderek seçmeli derslerle ilgili olarak fakültelerde yüzlerce farklı ad altında seçmeli ders açıldığı görülmüştür. Yeni güncelleme çalışmalarında seçmeli derslerle ilgili seçmeli ders havuzlarının oluşturulması bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır.

YÖK tarafından ortaya konan bu gerekçede yer alan seçmeli ders havuzları her bir lisans programı için farklılaşmaktadır. Seçmeli dersler; meslek bilgisi, genel kültür ve alan eğitimi olmak üzere üç ana başlık altında toplanmaktadır. 2018 SBÖYP için YÖK tarafından hazırlanan seçmeli ders havuzu Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 2018 Lisans Programı Seçmeli Ders Havuzu

Meslek Bilgisi Seçmeli Dersleri	Genel Kültür Seçmeli Dersleri	Alan Eğitimi Seçmeli Dersleri
1. Açık ve Uzaktan Öğrenme	1. Bağımlılık ve Bağımlılıkla Mücadele	1. Çevre Eğitimi
2. Çocuk Psikolojisi	2. Beslenme ve Sağlık	2. Günümüz Dünya Sorunları
3. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktifite	3. Bilim Tarihi ve Felsefesi	3. Hayat Bilgisi Uygulamaları
4. Eğitim Hukuku	4. Bilim ve Araştırma Etiği	4. Küreselleşme ve toplum
5. Eğitim Antropolojisi	5. Ekonomi ve Girişimcilik	5. Sınıf İçi Öğrenmelerin Değerlendirilmesi
6. Eğitim Tarihi	6. Geleneksel Türk El Sanatları	6. SB Ders Kitabı İncelenmesi
7. Eğitimde Drama	7. İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi	7. SB Öğretiminde Yerel-Çocuk Oyunları
8. Eğitimde Program Dışı Etkinlikler	8. İnsan İlişkileri ve İletişim	8. SB Öğretiminde Drama
9. Eğitimde Program Geliştirme	9. Kariyer Planlama ve Geliştirme	9. SB Eğitiminde Materyal Tasarımı
10. Eğitimde Proje Hazırlama	10. Kültür ve Dil	10. SB Öğretiminde Tarihsel Kanıt, Yerel ve Sözlü tarih
11. Eleştirel ve Analitik Düşünme	11. Medya Okuryazarlığı	11. Sosyal Bilgilerde Bilişim Teknolojileri
12. Hastanede Yatan Çocukların Eğitimi	12. Mesleki İngilizce	12. Türk Hukuk Sistemi
13. Kapsayıcı Eğitim	13. Sanat ve Estetik	13. Türkiye’nin Ekonomik Yapısı
14. Karşılaştırmalı Eğitim	14. Türk Halk oyunları	
15. Mikro Öğretim	15. Türk İşaret Dili	
16. Müze Eğitimi	16. Türk Kültür Coğrafyası	
17. Okuldışı Öğrenme ortamları	17. Türk Musikisi	
18. Öğrenme Güçlüğü	18. Türk Sanatı Tarihi	
19. Öğretimi Bireyselleştirme ve Uyarlama		
20. Sürdürülebilir Kalkınma ve Eğitim		
21. Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme		

Sosyal Bilgiler öğretmen adayları, programdan mezun olabilmek için eğitimleri süresince bu havuzda yer alan derslerden altı tane MB seçmeli dersini, dört tane GK seçmeli dersini ve altı tane AE seçmeli dersini alarak bu dersleri başarı ile vermiş olmaları gerekmektedir. Bu dersler için sınıf düzeyi ayrımı ortadan kaldırılmış ve tüm öğrencilerin programlarda açılmış olan seçmeli dersleri sınıf ayrımı ve önkoşul olmaksızın alabilecekleri belirtilmiştir. YÖK, seçmeli derslerden Meslek Bilgisi (MB) ve Genel Kültür (GK) derslerinin anabilim dalları tarafından değil fakülte dersleri olarak bütün öğrenciler için açılmasını istemektedir. Alan Eğitimi (AE) derslerinin ise “ilgili öğretmenlik programında lisansüstü eğitim yapmış veya ÜAK doçentliği olan öğretim elemanlarınca yürütülmesi” belirtilmiştir. Buna karşın SBÖYP’de bu derslerden hangilerinin açılacağına karar verilmesi konusunda nelerin göz önünde bulundurulması gerektiğinden bahsedilmemektedir. Anabilim dallarında bu seçmeli derslerden hangilerinin açılacağı eğitim fakültelerinde yer alan paydaşlara bırakılmış görülmektedir. Bu bağlamda fakülte ve bölüm olanakları, öğretim elemanlarının çalışma alanları ve ders yükleri ile öğrencilerin istekleri göz önünde bulundurulabilir.

Alanyazında Sosyal Bilgiler öğretmen yetiştirme programlarını konu edinen çalışmaların çoğunlukla programın genel özelliklerini irdeleme amacıyla yapıldığı görülmektedir (Cüce, 2019; Çınar, 2004; Kaymakçı, 2012; Özav, 2001; Sağdıç, 2018; Tonga, 2012; Uslu, 2013). Bu çalışmalarda Sosyal Bilgiler öğretmen yetiştirme

programları karşılaştırılmış veya programlara dair paydaşlardan görüşler alınmıştır. Ancak bu çalışmalarda doğrudan seçmeli dersleri konu edinen çalışmalara rastlanamamıştır. 2018 yılından önceki programları konu edinen araştırmalarda ise seçmeli dersler üniversitelere göre farklılaştığı için çalışmalara dâhil edilmemiştir. Böylece alanyazında 2018 SBÖYP'deki seçmeli dersleri doğrudan konu edinen herhangi bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Öğretmen eğitiminde önemli bir yeri olan seçmeli derslere ilişkin yeterli çalışmanın olmaması, bu konunun araştırılması gerekliliğini ortaya koymuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının seçmeli ders havuzundaki derslerden hangilerini daha gerekli gördüklerini ve hangi dersleri almak istediklerini ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda yanıt aranan alt sorular işe şöyledir:

- 1- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının seçmeli derslerin gerekliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 2- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının almak istedikleri seçmeli dersler hangileridir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verileri toplanması ve verileri analizinde kullanılan teknikler ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 2018 SBÖYP'de yer alan seçmeli ders havuzundaki derslerden hangilerini daha gerekli gördüklerini ve hangi derslerin açılmasını istediklerini ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma bir nicel tarama araştırması olarak gerçekleştirilmiştir. Nicel tarama araştırmaları, araştırmacıların kalabalık bir grubun belirli bir durum ya da konu hakkındaki görüşlerini merak ettikleri durumda gerçekleştirilen çalışmalardır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2011). Bir diğer deyişle nicel tarama araştırmaları, geçmişte ya da içinde yaşanılan zaman diliminde var olan bir durumu betimlemeyi amaçlayan araştırmalar için uygun bir modeldir (Karasar, 1999). Bu çalışmada da çok sayıda öğretmen adayının 2018 SBÖYP'de yer alan seçmeli derslere dair görüşleri merak edilmiş ve bu durum nicel tarama araştırmalarının yapısına daha uygun olduğu için çalışma bu desende gerçekleştirilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evreni, 2018 SBÖYP doğrultusunda öğretmen eğitimi alan Türkiye'deki Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarıdır. 2018-2019 öğretim yılında Türkiye'deki 62 farklı üniversitede Sosyal Bilgiler öğretmenliği lisans programı yer almaktadır. Bu programlarda yer alan tüm öğretmen adayları çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme ise olasılığa dayalı olmayan yöntemlerden biri olan uygun örnekleme (kolay ulaşılabilir) yolu ile belirlenmiştir (Altunışık, vd. 2007). Çalışma grubuna ilişkin veriler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Çalışma Grubu Bilgileri

Üniversite	Cinsiyet		Toplam
	Kadın (f)	Erkek (f)	
Yozgat Bozok Üniversitesi	39	30	69
Pamukkale Üniversitesi	24	20	44
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	68	63	131
Ankara Üniversitesi	38	24	62
Muş Alparslan Üniversitesi	24	13	37
Amasya Üniversitesi	53	37	90
Anadolu Üniversitesi	53	48	101
Toplam	299	235	534

Bu araştırmada Tablo 2'de yer alan yedi farklı üniversitede öğrenim gören toplam 590 Sosyal Bilgiler öğretmen adayına ulaşılmıştır. Çalışmanın örneklemini oluşturan öğretmen adaylarının bulunduğu üniversiteler ise şunlardır; Yozgat Bozok Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Amasya Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi. Bu üniversitelerde yer alan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı öğrencilerinin tamamı çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışma kapsamında yedi farklı üniversitede öğrenim gören toplam 590 Sosyal Bilgiler öğretmen adayına ulaşılmış ve araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan anket kullanılarak öğretmen adaylarının görüşleri alınmıştır. Geliştirilen bu anket üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde yer alan kişisel bilgi formu aynı zamanda çalışmanın bağımsız değişkenlerini oluşturan üniversite adını ve cinsiyeti içermektedir. İkinci bölümde öğretmen adaylarının 2018 SBÖYP’de yer alan toplam 52 seçmeli dersin gerekliliğine yönelik görüşleri alınmaktadır. Bu görüşler; “az gerekli görüyorum”, “gerekli görüyorum” ve “çok gerekli görüyorum” şeklinde 3’lü likert tipine uygun olarak alınmıştır. Son bölümde ise, öğretmen adaylarının hangi seçmeli dersleri tercih ettikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bunun için mezuniyet koşullarından hareketle meslek bilgisi ve alan eğitimi seçmeli ders havuzundan 6’şar ders ile genel kültür seçmeli ders havuzundan 4 dersi en çok tercih ettikleri dersten başlayarak sırayla yazmaları istenmiştir. Son olarak geliştirilen ölçme aracına dair uzman görüşleri alındıktan ve pilot uygulama yapıldıktan sonra veri toplama işlemine geçilmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri 2018-2019 öğretim yılında toplanmıştır. Bu veriler yedi farklı üniversitede öğrenim gören toplam 590 sosyal bilgiler öğretmen adayından elde edilmiştir. Veri toplama sürecinde çalışma örnekleminde yer alan üniversitelerdeki öğretim elemanlarından destek alınmıştır. Bu doğrultuda araştırmacılar Eskişehir dışında yer alan diğer üniversitelerdeki verileri toplamak için öncelikle ölçme aracını ilgili üniversitedeki bir öğretim elemanına göndermiştir. Ölçme aracına dair bilgiler ve uygulama sürecinin nasıl olacağı bu öğretim elemanı ile paylaşılmıştır. Ardından ilgili üniversiteden toplanan veriler posta yolu ile basılı olarak teslim alınmıştır. Böylelikle öğretmen adaylarının 2018 SBÖYP’de yer alan seçmeli derslere yönelik görüşleri ve seçmeli ders tercihlerine yönelik veriler elde edilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının seçmeli ders havuzundaki derslerden hangilerini daha gerekli gördüklerini ve hangi dersleri almak istediklerini ortaya çıkarma amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın verileri SPSS24 programı yardımıyla analiz edilmiştir. Öncelikle eksik ve hatalı doldurulan 56 anket çıkarılmış ve 235’i erkek 299’u kadın olmak üzere toplam 534 öğretmen adayının verileri analiz sürecine dâhil edilmiştir. Öğretmen adaylarının seçmeli ders havuzundaki derslerden hangilerini daha gerekli gördüklerini ve hangi dersleri almak istediklerini ortaya koymak amacıyla verilerin frekans ve yüzde dağılımlarından yararlanılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının seçmeli derslere yönelik görüşleri ile seçmeli ders tercihlerinin öğrenim gördükleri üniversite ve cinsiyet değişkenleri bakımından incelenebilmesi için ki-kare testinden yararlanılmıştır. Ki-kare testi yapabilmek gereken varsayımlar sınanmış bu doğrultuda serbestlik derecesi (sd) ve frekans değeri 5’ten küçük olanların %20’yi aşmaması göz önünde bulundurulmuştur (Büyüköztürk, 2019). Bu varsayımlar öğretmen adaylarının seçmeli derslere yönelik görüşlerinde sağlanırken, seçmeli ders tercihlerinde ise frekans değeri 5’ten küçük olan gözenerler %20’yi aştığı için ki-kare analizi yapılamamıştır.

3. BULGULAR

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 2018 SBÖYP’de yer alan seçmeli derslere yönelik görüşlerine ilişkin bulgular iki başlık altında sunulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının seçmeli derslerin gerekliliğine ilişkin görüşleri ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının seçmeli ders tercihleri bu bulgu başlıklarıdır.

3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Seçmeli Derslerin Gerekliliğine İlişkin Görüşleri

2018 SBÖYP’de 21 tane meslek bilgisi seçmeli dersi, 18 tane genel kültür seçmeli dersi ve 13 tane alan eğitimi seçmeli dersi yer almaktadır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının seçmeli derslerin gerekliliğine ilişkin görüşleri ilgili tablolarda verilmiştir. İlk olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek bilgisi seçmeli derslerinin gerekliliğine ilişkin görüşlerine değinilmiştir. Bu görüşler Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Meslek Bilgisi Seçmeli Derslerinin Gerekliliğine İlişkin Görüşleri

Ders Adı	Az Gerekli		Gerekli		Çok Gerekli	
	f	%	f	%	f	%
1. Açık ve Uzaktan Öğrenme	309	57,9	165	30,9	60	11,2
2. Çocuk Psikolojisi	13	2,4	145	27,2	376	70,4
3. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktive Bozukluğu	51	9,6	217	40,6	266	49,8
4. Eğitim Hukuku	124	23,2	267	50	143	26,8
5. Eğitim Antropolojisi	239	44,8	221	41,4	74	13,9
6. Eğitim Tarihi	117	21,9	256	47,9	161	30,1
7. Eğitimde Drama	132	24,7	189	35,4	213	39,9
8. Eğitimde Program Dışı Etkinlikler	130	24,3	232	43,4	172	32,2
9. Eğitimde Program Geliştirme	79	14,8	264	49,4	191	35,8
10. Eğitimde Proje Hazırlama	148	27,7	280	52,4	106	19,9
11. Eleştirel ve Analitik Düşünme	56	10,5	206	38,6	272	50,9
12. Hastanede Yatan Çocukların Eğitimi	129	24,2	219	41	186	34,8
13. Kapsayıcı Eğitim	115	21,5	252	47,2	167	31,3
14. Karşılaştırmalı Eğitim	143	26,8	252	47,2	139	26
15. Mikro Öğretim	204	38,2	239	44,8	91	17
16. Müze Eğitimi	139	26	232	43,4	163	30,5
17. Okuldışı Öğrenme ortamları	60	11,2	246	46,1	228	42,7
18. Öğrenme Güçlüğü	42	7,9	228	42,7	264	49,4
19. Öğretimi Bireyselleştirme ve Uyarlama	92	17,2	240	44,9	202	37,8
20. Sürdürülebilir Kalkınma ve Eğitim	127	23,8	253	47,4	154	28,8
21. Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme	69	12,9	209	39,1	255	47,8

Tablo 3'te yer alan veriler incelendiğinde, öğretmen adaylarının en çok gerekli gördükleri meslek bilgisi seçmeli derslerinin sırasıyla; Çocuk Psikolojisi, Eleştirel ve Analitik Düşünme, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktive Bozukluğu, Öğrenme Güçlüğü ile Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme olduğu görülmektedir. Bu derslerden Çocuk Psikolojisi ($p=.00<.05$) ve Öğrenme Güçlüğü'nü ($p=.02<.05$) kadın öğretmen adaylarının anlamlı bir şekilde erkek öğretmen adaylarından daha gerekli gördüğü dikkat çekmektedir. Buna ek olarak Eleştirel ve Analitik Düşünme dersi Kütahya Dumlupınar Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi öğrencileri tarafından anlamlı ($p=.04<.05$) bir şekilde daha çok gerekli görülürken, Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme dersi ise Kütahya Dumlupınar Üniversitesi ve Amasya Üniversitesi öğrencileri tarafından anlamlı ($p=.00<.05$) bir şekilde daha çok gerekli görülmektedir. Öğretmen adaylarının en az gerekli gördükleri meslek bilgisi seçmeli dersleri ise sırasıyla; Açık ve Uzaktan Öğrenme, Eğitim Antropolojisi, Mikro Öğretim, Karşılaştırmalı Eğitim ve Eğitimde Proje Hazırlama olduğu görülmektedir. Bu derslerden Açık ve Uzaktan Öğrenme ($p=.01<.05$) dersi Kütahya Dumlupınar Üniversitesi ve Eğitim Antropolojisi ($p=.00<.05$) dersi ise Anadolu Üniversitesi öğrencileri tarafından diğer üniversite öğrencilerine kıyasla anlamlı bir şekilde daha az gerekli görülmektedir. Öğretmen adaylarının genel kültür seçmeli derslerinin gerekliğine ilişkin görüşleri Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Genel Kültür Seçmeli Derslerinin Gerekliliğine İlişkin Görüşleri

Ders Adı	Az Gerekli		Gerekli		Çok Gerekli	
	f	%	f	%	f	%
1. Bağımlılık ve Bağımlılıkla Mücadele	111	20,8	231	43,3	192	36
2. Beslenme ve Sağlık	80	15	203	38	251	47
3. Bilim Tarihi ve Felsefesi	193	36,1	228	42,7	113	21,2
4. Bilim ve Araştırma Etiği	161	30,1	238	44,6	135	25,3
5. Ekonomi ve Girişimcilik	213	39,9	205	38,4	116	21,7
6. Geleneksel Türk El Sanatları	216	40,4	214	40,1	104	19,5
7. İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi	50	9,4	188	35,2	296	55,4
8. İnsan İlişkileri ve İletişim	36	6,7	190	35,6	308	57,7
9. Kariyer Planlama ve Geliştirme	72	13,5	221	41,4	241	45,1
10. Kültür ve Dil	73	13,7	238	44,6	223	41,8
11. Medya Okuryazarlığı	131	24,5	246	46,1	157	29,4
12. Mesleki İngilizce	157	29,4	206	38,6	171	32
13. Sanat ve Estetik	209	39,1	225	42,1	100	18,7
14. Türk Halk oyunları	239	44,8	195	36,5	100	18,7
15. Türk İşaret Dili	108	20,2	207	38,8	219	41
16. Türk Kültür Coğrafyası	76	14,2	234	43,8	224	41,9
17. Türk Musikisi	287	53,7	162	30,3	85	15,9
18. Türk Sanatı Tarihi	226	42,3	212	39,7	96	18

Tablo 4'te yer alan veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının en çok gerekli gördükleri genel kültür seçmeli derslerinin sırasıyla; İnsan İlişkileri ve İletişim, İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi, Beslenme ve Sağlık, Kariyer Planlama ve Geliştirme ile Türk Kültür Coğrafyası olduğu görülmektedir. Bu derslerden İnsan İlişkileri ve İletişim dersini kadın öğretmen adaylarının anlamlı ($p=.04<.05$) bir şekilde erkek öğretmen

adaylarından daha gerekli gördüğü dikkat çekmektedir. Buna ek olarak Kariyer Planlama ve Geliştirme dersi Amasya Üniversitesi öğrencileri ($p=.02<.05$) tarafından Türk Kültür Coğrafyası dersi ise Anadolu Üniversitesi öğrencileri tarafından ($p=.00<.05$) anlamlı bir şekilde daha çok gerekli görülmektedir. Öğretmen adaylarının en az gerekli gördükleri genel kültür seçmeli derslerinin sırasıyla; Türk Musikisi, Türk Halk Oyunları, Türk Sanatı Tarihi, Geleneksel Türk El Sanatları ile Ekonomi ve Girişimcilik olduğu görülmektedir. Bu derslerden Türk Sanatı Tarihi ($p=.02<.05$) dersi ile Ekonomi ve Girişimcilik derslerini ($p=.00<.05$) kadın öğrencilerin anlamlı bir şekilde daha az gerekli gördüklerine ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının alan eğitimi seçmeli derslerinin gerekliliğine ilişkin görüşleri Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Alan Eğitimi Seçmeli Derslerinin Gerekliliğine İlişkin Görüşleri

Ders Adı	Az Gerekli		Gerekli		Çok Gerekli	
	f	%	f	%	f	%
1. Çevre Eğitimi	73	13,7	213	39,9	248	46,4
2. Günümüz Dünya Sorunları	41	7,7	182	34,1	311	58,2
3. Hayat Bilgisi Uygulamaları	77	14,4	245	45,9	212	39,7
4. Küreselleşme ve toplum	67	12,5	240	44,9	227	42,5
5. Sınıf İçi Öğrenmelerin Değerlendirilmesi	53	9,9	255	47,8	226	42,3
6. SB Ders Kitabı İncelenmesi	95	17,8	192	36	247	46,3
7. SB Öğretiminde Yerel-Çocuk Oyunları	105	19,7	234	43,8	195	36,5
8. SB Öğretiminde Drama	118	22,1	210	39,3	206	38,6
9. SB Eğitiminde Materyal Tasarımı	123	23	193	36,1	218	40,8
10. SB Öğretiminde Tarihsel Kanıt, Yerel ve Sözlü tarih	114	21,3	238	44,6	182	34,1
11. Sosyal Bilgilerde Bilişim Teknolojileri	120	22,5	233	43,6	181	33,9
12. Türk Hukuk Sistemi	133	24,9	247	46,3	154	28,8
13. Türkiye'nin Ekonomik Yapısı	87	16,3	238	44,6	209	39,1

Tablo 5'te yer alan veriler incelendiğinde, öğretmen adaylarının en çok gerekli gördükleri alan eğitimi seçmeli derslerinin sırasıyla; Günümüz Dünya Sorunları, Çevre Eğitimi, Sosyal Bilgiler Ders Kitabı İncelemesi, Küreselleşme ve Toplum ile Sınıf İçi Öğrenmelerin Değerlendirilmesi olduğu görülmektedir. Bu derslerden Sosyal Bilgiler Ders Kitabı İncelemesi'nin Kütahya Dumlupınar Üniversitesi öğrencileri ($p=.03<.05$) ve kadın öğrenciler ($p=.00<.05$) tarafından anlamlı bir şekilde daha gerekli görüldüğüne ulaşılmıştır. Sınıf İçi Öğrenmelerin Değerlendirilmesi dersini kadın öğretmen adaylarının anlamlı ($p=.01<.05$) bir şekilde erkek öğretmen adaylarından daha gerekli gördüğü dikkat çekmektedir. Öğretmen adaylarının en az gerekli gördükleri alan eğitimi bilgisi seçmeli dersleri ise sırasıyla; Türk Hukuk Sistemi, Sosyal Bilgiler Eğitiminde Materyal Tasarımı, Sosyal Bilgilerde Bilişim Teknolojileri, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama ile Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihsel Kanıt, Yerel ve Sözlü Tarih olduğu görülmektedir. Bu derslerden Türk Hukuk Sistemi, Anadolu Üniversitesi öğrencileri ($p=.00<.05$) tarafından, Sosyal Bilgiler Eğitiminde Materyal Tasarımı dersi ise Kütahya Dumlupınar Üniversitesi öğrencileri tarafından ($p=.00<.05$) anlamlı bir şekilde daha az gerekli görülmektedir. Sosyal Bilgiler Bilişim Teknolojileri dersi ise kadın öğretmen adayları tarafından anlamlı ($p=.02<.05$) bir şekilde daha az gerekli görülmektedir.

3.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Seçmeli Ders Tercihleri

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının seçmeli ders havuzundaki derslerden hangilerini daha gerekli gördüklerini ve hangi dersleri almak istediklerini ortaya çıkarma amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularının bir diğer yarısı öğretmen adaylarının seçmeli ders tercihleri ile ilgilidir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezuniyet koşullarını yerine getirebilmek için meslek bilgisi ve alan eğitimi seçmeli derslerinden altı, genel kültür seçmeli derslerinden ise dört farklı dersi başarı ile vermiş olması gerekmektedir. Öğretmen adaylarının seçmeli ders tercihlerine ilişkin bilgiler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Seçmeli Ders Tercihleri

Tercih Sırası	Meslek Bilgisi Seçmeli Ders Tercihleri	f	%
1. Tercih	Çocuk Psikolojisi	311	58,2
2. Tercih	Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu	248	46,4
3. Tercih	Eğitimde Drama	247	46,3
4. Tercih	Eğitimde Program Geliştirme	227	42,5
5. Tercih	Öğrenme Güçlüğü	226	42,3
6. Tercih	Eğitimde Program Dışı Etkinlikler	37	6,9
Genel Kültür Seçmeli Ders Tercihleri			
1. Tercih	İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi	99	18,5
2. Tercih	İnsan İlişkileri ve İletişim	58	10,9
3. Tercih	Beslenme ve Sağlık	54	10,1
4. Tercih	Kariyer Planlama ve Geliştirme	42	7,9
Alan Eğitimi Seçmeli Dersleri Tercihleri			
1. Tercih	Çevre Eğitimi	34,6	185
2. Tercih	Günümüz Dünya Sorunları	23,8	127
3. Tercih	Hayat Bilgisi Uygulamaları	13,9	74
4. Tercih	Küreselleşme ve Toplum	14,8	79
5. Tercih	Sosyal Bilgiler Eğitiminde Materyal Tasarımı	9,9	53
6. Tercih	Türkiye'nin Ekonomik Yapısı	11,2	60

Tablo 6'da yer alan veriler incelendiğinde, öğretmen adaylarının en çok tercih ettikleri altı meslek bilgisi seçmeli dersinin; Çocuk Psikolojisi, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Eğitimde Drama, Eğitimde Program Geliştirme, Öğrenme Güçlüğü ve Eğitimde Program Dışı Etkinlikler olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının en çok tercih ettikleri dört genel kültür seçmeli dersi ise; İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi, İnsan İlişkileri ve İletişim, Beslenme ve Sağlık ile Kariyer Planlama ve Geliştirme'dir. Son olarak öğretmen adaylarının en çok tercih ettikleri altı alan eğitimi seçmeli dersinin ise; Çevre Eğitimi, Günümüz Dünya Sorunları, Hayat Bilgisi Uygulamaları, Küreselleşme ve Toplum, Sosyal Bilgiler Eğitiminde Materyal Tasarımı ve Türkiye'nin Ekonomik Yapısı olduğu görülmektedir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Sosyal Bilgiler öğretmen yetiştirme lisans programı 2018 yılında yapılan düzenlemelerden sonra farklı bir görünüm kazanmıştır. Bologna sürecine uygun olarak lisans programının %25'i seçmeli derslerden oluşur hale gelmiştir. Önceki programlardan farklı olarak hangi seçmeli derslerin açılacağı doğrudan YÖK tarafından belirlenmiş ve bunun için bir seçmeli ders havuzu oluşturulmuştur (Sağdıç, 2018). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 2018 SBÖYP seçmeli ders havuzundaki derslere yönelik görüşlerini ve almak istedikleri dersleri belirleme amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada öğretmen adaylarının seçmeli derslere yönelik görüşleri ve ders tercihleri benzerlik göstermektedir. Diğer bir ifadeyle en çok ve en az tercih edilen seçmeli dersler ile en çok ve en az gerekli görülen seçmeli dersler birbirini destekleyecek nitelikte olduğu için bunlara yönelik sonuçlar birlikte tartışılmıştır.

Bu çalışmada ulaşılan sonuçlardan ilki, öğretmen adaylarının meslek bilgisi seçmeli dersleriyle ilgili görüş ve tercihlerine yöneliktir. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu ile Öğrenme Güçlüğü gibi özel eğitimle doğrudan ilişkili olan derslerin yanı sıra dolaylı olarak ilişkilendirilebilen Çocuk Psikolojisi dersleri öğretmen adayları tarafından en çok gerekli görülen meslek bilgisi seçmeli dersleri arasında yer almaktadır. Öğretmen adaylarının bu derslere yönelik düşünceleri İlk ve Açıkalm (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları tarafından desteklenmektedir. Bu çalışmanın sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çok büyük bir bölümünün özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi alanıyla ilgili eğitim almadıkları ve bu alanla ilgili uygulamalarda kendilerini yeterli hissetmediklerine ulaşılmıştır. Bir diğer sonuç öğretmen adaylarının meslek bilgisi seçmeli dersleri arasından Eleştirel ve Analitik Düşünme dersini daha çok gerekli görmeleridir. Bu durum sosyal bilgiler dersinin amaçları arasında eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesinin olmasıyla açıklanabilir. Benzer şekilde Gelen (2011) çalışmasında Sosyal Bilgiler dersinin temel amaçlarından birisinin bireylerdeki eleştirel düşünebilme yetisini geliştirmek olduğunu vurgulamaktadır. Meslek bilgisi seçmeli dersleri bağlamında ulaşılan bir başka sonuçta Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının daha önce programlarda yer almayan bir ders olan Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenmeyi daha gerekli gördüklerine ulaşılmıştır. Bu durum öğretmen adaylarının bu alanda kendilerini yetersiz görmeleri ve kendilerini geliştirmek istemeleri ile açıklanabilir.

Alanyazında öğretmen adaylarının yeterliklerine ilişkin yapılan kimi araştırma sonuçlarında yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düşük olması sonucuna ulaşılması bu araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir (Gökkyer ve Türkoğlu, 2018, Tunca, Alkın-Şahin ve Aydın, 2015). Bu araştırmaların sonuçlarına dayanarak öğretmen adaylarının yetişkin eğitimi ve hayat boyu öğrenme konusundaki yeterliklerinin bu seçmeli dersin açılarak giderilebileceği söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının en az gerekli gördükleri meslek bilgisi dersi ise, Açık ve Uzaktan Öğrenme dersi olmuştur. Bu durum öğretmen yetiştirme sürecinin yüz yüze eğitim ile gerçekleştirilmesiyle açıklanabilir. Kırallı ve Alcı'nın (2016) çalışması bu yorumu desteklemektedir. Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim algısına ilişkin görüşlerini aldıkları çalışmanın sonucunda üniversite öğrencilerinin eğitimin en iyi şekilde gerçekleşmesi için yüz yüze etkileşimi gerekli gördüklerine ulaşmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerine göre en çok gerekli görülen genel kültür seçmeli dersleri arasında İnsan İlişkileri ve İletişim ile İnsan Hakları ve Demokrasi dersleri ilk iki sırada yer almaktadır. Öğretmen adaylarının bu iki dersi yoğun olarak çok gerekli görmeleri bu derslerin amaç ve içeriğinin Sosyal Bilgiler dersiyle doğrudan ilişkili olması ile açıklanabilir. Bu doğrultuda Karatekin, Merey, Sönmez ve Kuş (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının insan hakları eğitimine yönelik tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Genel kültür seçmeli dersleri bağlamında sosyal bilgiler öğretmen adayları daha önceki programlarda yer almayan Beslenme ve Sağlık ile Kariyer Planlama ve Geliştirme derslerini çok gerekli görmektedirler. Bu derslerin sıklıkla çok gerekli görülmesi, öğretmen adaylarının kişisel gelişim isteği ile açıklanabilir. Özellikle öğretmen adaylarının Beslenme ve Sağlık dersini çok gerekli görmeleri son yıllarda sosyal medya paylaşımları ile hızlı gelişim gösteren sağlıklı beslenme hareketi ile açıklanabilir. Sağlam ve Gümüş (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da son yıllarda teknoloji gibi çeşitli boyutlar aracılığıyla sağlıklı beslenmeye olan ilginin artışına vurgu yapılmaktadır. Kariyer Planlama ve Geliştirme dersinin çok gerekli görülmesinin nedeni ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sıklıkla hissettikleri atanamama kaygısı ile açıklanabilir. Bununla örtüşen bir sonuca Akpınar, Çolak ve Yiğit (2012) tarafından yapılan çalışmada da ulaşılmış ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sıklıkla atanamama kaygısı içinde oldukları vurgulanmıştır.

Türk Musikisi, Türk Halk Oyunları, Türk Sanatı Tarihi ve Geleneksel Türk El Sanatları gibi sanatla ilişkili bu dersler öğretmen adaylarının genel kültür seçmeli dersleri arasında en az önemli gördükleri dersler arasında yer almaktadır. Buna karşın Akhan (2013) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adayları sanat konularında kendilerini yeterli görmeseler de bu konuların öğretiminin gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Araştırmanın bu sonucunun alanyazından farklılaşmasının sebebinin öğretmen adaylarının Türk Musikisi, Türk Halk Oyunları, Türk Sanatı Tarihi ve Geleneksel Türk El Sanatları gibi dersleri Sosyal Bilgiler ile ilişkilendirme konusunda güçlük yaşamaları olduğu düşünülebilir. Bu sonuca benzer şekilde Akhan, Kılıçoğlu ve Gedik (2014) tarafından yapılan çalışmada da sosyal bilgiler öğretmen adayları sanat tarihini ifade etme konusunda zorlanmışlardır.

Çalışmanın bir diğer sonucu, öğretmen adaylarının alan eğitimi seçmeli derslerine yönelik görüş ve tercihleri ile ilgilidir. Bu doğrultuda Günümüz Dünya sorunları ve Çevre Eğitimi dersleri öğretmen adaylarının en gerekli gördükleri iki derstir. Bu derslerin en çok gerekli görülen dersler olması öğretmen adaylarının çevre duyarlılığının yüksek olması ve bu derslerin içeriğinin sosyal bilgiler ile daha ilişkili görünmesiyle açıklanabilir. Bunu destekleyecek şekilde Öcal (2013) da çalışmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre konuları ile ilgilenme konusunda olumlu tutum içinde olduklarını ortaya koymaktadır. Çevre ile ilgili derslerin yanı sıra öğretmen adaylarının çok gerekli gördükleri derslerden birinin Küreselleşme ve Toplum olduğu görülmektedir. Bu durum da öğrencilerin günlük yaşamlarında sıklıkla küreselleşmenin etkilerini hissetmeleri ve öğrenim gördükleri sosyal bilgiler bölümü içeriği ile açıklanabilir. Bunu destekler nitelikte Şahin, Şahin ve Göğebakan-Yıldız (2016) tarafından yapılan çalışmada da sosyal bilgiler ile dünya vatandaşlığı arasında olumlu düzeyde düşük bir ilişkiye ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının en az gerekli gördükleri alan eğitimi seçmeli dersi ise Türk Hukuk Sistemi olmuştur. Alanyazında yer alan bazı çalışmalarda (Kara ve Tangülü, 2017) sosyal bilgiler dersinin hukuk okuryazarlığı açısından önemli bir ders olduğu vurgulanmasına karşın bu ders, öğretmen adaylarının en az gerekli gördükleri alan eğitimi seçmeli dersi olmuştur.

Alanyazında yapılan kimi çalışmalarda, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının YÖK tarafından öğrencilere sunulan seçmeli dersleri almakta zorunluluk hissettikleri ve bireysel seçim yapamadıkları için seçimlik ders olarak algılamadıkları, bu seçimlik derslerin zorunlu derslerin bir konusu olarak işlenebileceği ayrı bir seçimlik ders olarak verilmesinin zaman kaybı olacağı ve programdaki ders yüklerini artıracacağı, bu dersleri verecek uzmanların her fakültede olamayabileceği şeklinde yorumları bulunmaktadır (Özdemir ve Ersoy, 2018; Taş, Akar ve Kıroğlu, 2017).

Gerçekleştirilen bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda, seçmeli ders açılırken fakülte ve öğretim elemanı paydaşlarının yanı sıra öğrenci tercihlerinin de göz önünde bulundurulması önerilmektedir. Ayrıca, öğretmen adaylarının seçmeli dersleri gerekli görme ve seçmeli ders tercihleri konusundaki görüşleri, onların cinsiyet ve öğrenim gördükleri üniversiteye göre de değiştiği görülmektedir. Bu nedenle her üniversitenin kendi seçmeli derslerini açarken öğrencilerinin özelliklerini göz önünde bulundurarak onların görüşlerine başvurması bu derslerdeki katılım ve başarıyı etkileyebilir. Ayrıca, öğrencilerin hangi seçmeli dersleri neden tercih ettiklerini belirlemek amacıyla görüşlerinin alındığı nitel bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akhan, N. E. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanat algıları ve sanat konularının öğretimine yönelik görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 146-169.
- Akhan, N. E., Kılıçoğlu, G., & Gedik, H. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenliği birinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler ve sosyal bilimlere yönelik metaforları. *Electronic Turkish Studies*, 9(8), 73-90.
- Akpınar, M., Çolak, K., & Yiğit, E. Ö. (2012). Öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yeterliklerine yönelik uygulama öğretmenlerinin görüşleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 36(36), 41-67.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı*. Sakarya yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cüce, K. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerini etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri ve bu yeterliklerin lisans eğitimiyle ilişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çınar, G. (2004). *İlköğretim bölümü sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı işlevselliğinin öğretim elemanı ve öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Darling-Hammond, L. (2006). Constructing 21st-century teacher education. *Journal of Teacher Education*, 57(3), 300-314.
- Enwelim, S. C. (2016). Teacher Characteristics as Correlates of Students Achievement in Social Studies: A Case Study in Nigeria. *Journal of Education and Practice*, 7(28), 110-114.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2011). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.
- Gelen, İ. (2011). Sosyal bilgiler programındaki düşünme ile ilgili bazı ortak becerilerin kazanılma düzeyinin belirlenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 83-106.
- Gökçer, N. & Türkoğlu, İ. (2018). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(2), 125-136.
- Hattie, J. A. C. (2003). *Teachers make a difference: What is the research evidence?* Building Teacher Quality: What does the research tell us konferansında sunulmuş bildiri. Melbourne, Avustralya. Erişim adresi: http://research.acer.edu.au/research_conference_2003/4/
- Hover, S. V. (2008). The professional development of social studies teacher. Levstik, L. S., & Tyson, C. A. (Ed.), *Handbook of research in social studies education* içinde (s. 352-272). Newyork: Routledge Taylor and Francis Group.

- International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA) (2019). *Teaching for excellence and equity analyzing teacher characteristics, behaviors and student outcomes with TIMS*. Burroughs, N., Gardner, J., Lee, Y., Guo, S., Toutou, I., Jansen, K., Schmidt, W. (Ed). Springer. Erişim adresi: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-030-16151-4.pdf>.
- İlk, G., & Açıkalın, M. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin ve deneyimlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 47(219), 57-88.
- Kara, H. & Tangülü, Z. (2017). Sosyal bilgiler öğretim programında hukuk ve politik okuryazarlığı üzerine bir durum incelemesi. *Araştırma ve Deneyim Dergisi*, 2(1), 1-28.
- Karasar, N. (1999) *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karatekin, K., Merey, Z., Sönmez, Ö. F., & Kuş, Z. (2012). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının insan hakları eğitimine yönelik tutumları. *Electronic Turkish Studies*, 7(4), 2193-2207.
- Kaymakçı, S. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarının içerik değerlendirmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 2(1), 45-61.
- Kıralı, F. N., & Alcı, B. (2016). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim algısına ilişkin görüşleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 8(30), 55-83.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2006). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara. Erişim adresi: http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/13161921_YYretmenlik_MesleYi_Genel__YETERLYKLERi_onaylanan.pdf.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017a). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara. Erişim adresi: http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEYGENEL_YETERLYKLERI.pdf.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017b). *Öğretmen Yeterlikleri Kitabı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği özel alan yeterlikleri*. Erişim adresi: https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/06160558_9-YYretmen_Yeterlikleri_KitabY_sosyal_bilgiler_YYretmeni_Yzel_alan_yeterlikleri_ilkYYretim_parYa_12.pdf.
- Tschannen-Moran, M. & Barr, Marilyn (2004). Fostering Student Learning: The Relationship of Collective Teacher Efficacy and Student Achievement, *Leadership and Policy in Schools*, 3(3), 189-209.
- Öcal, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (27), 333-352.
- Özdemir, M. ve Ersoy, A. F. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının güncellenen sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programına (2018) ilişkin görüşleri. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu Tam Metin Bildiri kitabı içinde (11-13 Ekim Kırşehir) ss.1308-1326. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf>.
- Özav, L. (2001). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı üzerine düşünceler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 165-177.
- Sağdıç, M. (2018). Türkiye’de 2018 yılında uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programının önceki program ile karşılaştırılması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(10), 308-321.
- Sağlam, K., & Gümüş, T. (2019). Yazılı, görsel ve sosyal medyada gıda ile ilgili bilgi kirliliğinin halkın gıda tercihi üzerine etkileri. *GIDA*, 44(1), 153-162.
- Sinnema, E. L. (2004). Social sciences, social studies or a new term?: The dilemma of naming a learning area. *The Ministry of Education curriculum Marautanga project*, 1-22.
- Stronge, J. H. (2002). *Qualities of effective teaching*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development

- Şahin, M., Şahin, S., & Göğebakan-Yıldız, D. (2016). Sosyal bilgiler eğitimi programı ve dünya vatandaşlığı: Öğretmen adaylarının perspektifinden. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 369-390.
- Taş, İ. D., Kunduroğlu-Akar, T., & Kiroğlu, E. (2017). Sınıf öğretmenliği lisans programının öğretim üyeleri ve öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(3), 578-592.
- Tonga, D. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(4), 779-803.
- Tunca, N., Alkın-Şahin, S., & Aydın, Ö. (2015). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 432-446.
- Uslu, S. (2013). Sosyal bilgiler eğitimi lisans programının sosyal bilgiler öğretmeni özel alan yeterlikleri açısından incelenmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12), 126-139.
- Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) (1998). *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. Ankara. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf>.
- Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) (2018). *Öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara. Erişim adresi: https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf.
- Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) (2019). *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYC), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Genel ve Alan Yeterlilikleri*, Ankara. Erişim adresi: <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=48>.
- Akhan, N. E. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanat algıları ve sanat konularının öğretimine yönelik görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 146-169.
- Akhan, N. E., Kılıçoğlu, G., & Gedik, H. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenliği birinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler ve sosyal bilimlere yönelik metaforları. *Electronic Turkish Studies*, 9(8), 73-90.
- Akpınar, M., Çolak, K., & Yiğit, E. Ö. (2012). Öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yeterliklerine yönelik uygulama öğretmenlerinin görüşleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 36(36), 41-67.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı*. Sakarya yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cüce, K. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerini etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri ve bu yeterliklerin lisans eğitimiyle ilişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çınar, G. (2004). *İlköğretim bölümü sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı işlevselliğinin öğretim elemanı ve öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Darling-Hammond, L. (2006). Constructing 21st-century teacher education. *Journal of Teacher Education*, 57(3), 300-314.
- Enwelim, S. C. (2016). Teacher Characteristics as Correlates of Students Achievement in Social Studies: A Case Study in Nigeria. *Journal of Education and Practice*, 7(28), 110-114.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2011). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.
- Gelen, İ. (2011). Sosyal bilgiler programındaki düşünme ile ilgili bazı ortak becerilerin kazanılma düzeyinin belirlenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 83-106.
- Gökkyer, N. & Türkoğlu, İ. (2018). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(2), 125-136.
- Hattie, J. A. C. (2003). *Teachers make a difference: What is the research evidence?* Building Teacher Quality: What does the research tell us konferansında sunulmuş bildiri. Melbourne, Avustralya. Erişim adresi: http://research.acer.edu.au/research_conference_2003/4/

- Hover, S. V. (2008). The professional development of social studies teacher. Levstik, L. S., & Tyson, C. A. (Ed.), *Handbook of research in social studies education* içinde (s. 352-272). Newyork: Routledge Taylor and Francis Group.
- International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA) (2019). *Teaching for excellence and equity analyzing teacher characteristics, behaviors and student outcomes with TIMS*. Burroughs, N., Gardner, J., Lee, Y., Guo, S., Touitou, I., Jansen, K., Schmidt, W. (Ed). Springer. Erişim adresi: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-030-16151-4.pdf>.
- İlk, G., & Açıklık, M. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin ve deneyimlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 47(219), 57-88.
- Kara, H. & Tangülü, Z. (2017). Sosyal bilgiler öğretim programında hukuk ve politik okuryazarlığı üzerine bir durum incelemesi. *Araştırma ve Deneyim Dergisi*, 2(1), 1-28.
- Karasar, N. (1999) *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karatekin, K., Merey, Z., Sönmez, Ö. F., & Kuş, Z. (2012). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının insan hakları eğitimine yönelik tutumları. *Electronic Turkish Studies*, 7(4), 2193-2207.
- Kaymakçı, S. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarının içerik değerlendirmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 2(1), 45-61.
- Kıralı, F. N., & Alcı, B. (2016). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim algısına ilişkin görüşleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 8(30), 55-83.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2006). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara. Erişim adresi: http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/13161921_YYretmenlik_MesleYi_Genel__YETERLYKLERi_onaylanan.pdf.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017a). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara. Erişim adresi: http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERI.pdf.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017b). *Öğretmen Yeterlikleri Kitabı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği özel alan yeterlikleri*. Erişim adresi: https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/06160558_9-YYretmen_Yeterlikleri_KitabY_sosyal_bilgiler_YYretmeni_Yzel_alan_yeterlikleri_ilkYYretim_parYa_12.pdf.
- Tschannen-Moran, M. & Barr, Marilyn (2004). Fostering Student Learning: The Relationship of Collective Teacher Efficacy and Student Achievement, *Leadership and Policy in Schools*, 3(3), 189-209.
- Öcal, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (27), 333-352.
- Özdemir, M. ve Ersoy, A. F. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının güncellenen sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programına (2018) ilişkin görüşleri. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu Tam Metin Bildiri kitabı içinde (11-13 Ekim Kırşehir) ss.1308-1326. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf>.
- Özav, L. (2001). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı üzerine düşünceler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 165-177.
- Sağdıç, M. (2018). Türkiye’de 2018 yılında uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programının önceki program ile karşılaştırılması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(10), 308-321.
- Sağlam, K., & Gümüş, T. (2019). Yazılı, görsel ve sosyal medyada gıda ile ilgili bilgi kirliliğinin halkın gıda tercihi üzerine etkileri. *GIDA*, 44(1), 153-162.
- Sinnema, E. L. (2004). Social sciences, social studies or a new term?: The dilemma of naming a learning area. *The Ministry of Education curriculum Marautanga project*, 1-22.

- Stronge, J. H. (2002). *Qualities of effective teaching*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development
- Şahin, M., Şahin, S., & Göğebakan-Yıldız, D. (2016). Sosyal bilgiler eğitimi programı ve dünya vatandaşlığı: Öğretmen adaylarının perspektifinden. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 369-390.
- Taş, İ. D., Kunduroğlu-Akar, T., & Kiroğlu, E. (2017). Sınıf öğretmenliği lisans programının öğretim üyeleri ve öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(3), 578-592.
- Tonga, D. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(4), 779-803.
- Tunca, N., Alkın-Şahin, S., & Aydın, Ö. (2015). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 432-446.
- Uslu, S. (2013). Sosyal bilgiler eğitimi lisans programının sosyal bilgiler öğretmeni özel alan yeterlikleri açısından incelenmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12), 126-139.
- Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) (1998). *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. Ankara. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf>.
- Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) (2018). *Öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara. Erişim adresi: https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf.
- Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) (2019). *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYC), Sosyal Bilimler Öğretmenliği Genel ve Alan Yeterlilikleri*, Ankara. Erişim adresi: <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=48>.
- Wayne, A. J. & Youngs, P. (2003). Teacher characteristics and student achievement gains: A Review. *Review of Educational Research*, 73 (1), 89–122.
- Witayangkoon, K. (1990). *Secondary social studies teaching competencies as perceived by student-teachers, instructors, and administrators in Thailand*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. University of North Texas.
- Zhao, Y., Hoge, J. D., Choi, J., & Lee, S. Y. (2007). Comparison of social studies education in the United States, China, and South Korea. *International Journal of Social Education*, 21(2), 91-122.